

Child Friendly Cities Initiative | unicef voor ieder kind

STAPPENPLAN ONDERZOEK KINDGERICHTE UITGAVEN

Krijg in drie stappen als gemeente zicht op uw kindgerichte uitgaven

Dit stappenplan vormt een aanvulling en verdieping op het Kijkkader kindgericht financieel beleid.

Augustus 2025

Introductie methodologie

Aan de hand van een methodologie van UNICEF verkrijgt u als gemeente een beeld van hoe uw begrotingsuitgaven zich verhouden tot het aantal kinderen (<18 jaar) dat opgroeit in uw gemeente. U krijgt hiermee inzicht in de kindgerichtheid van de begroting : in hoeverre komen uitgaven direct en indirect ten goede aan de jeugd? Dit inzicht kan helpen bij het reflecteren op de begroting. De begroting weerspiegelt immers de ambities en beleidsprioriteiten van de gemeente. Daarnaast kan dit onderzoek inspireren om in de toekomst toe te werken naar een (meer) kindgerichte begroting. Een begroting is kindgericht wanneer het aandeel kindgerichte uitgaven evenredig is met het aandeel kinderen in de gemeente.

Een beperking van het onderzoeken van de begroting, is dat de gemeente niet kijkt naar hoeveel geld daadwerkelijk naar kinderen en jongeren is gegaan. Wilt u liever hier zicht op krijgen? Dan kan de gemeente aan de hand van deze methodologie ook onderzoek doen naar de jaarrekening. Een beperking van het onderzoeken van de jaarrekening, is dat de inzichten uit de jaarrekening niet kunnen worden meegenomen in de kadernota van het volgende jaar. De kadernota wordt veelal aan het begin van het jaar vastgesteld wanneer de jaarrekening nog niet bekend is.

Stappenplan onderzoek kindgerichte uitgaven binnen de begroting

Het toepassen van dit stappenplan vraagt om financiële expertise. Het is daarom belangrijk dat dit onderzoek (mede) wordt uitgevoerd door medewerkers van de afdeling financiën of wordt uitbesteed aan een externe partij. Voor het categoriseren zullen zij informatie moeten uitvragen bij verschillende beleidsdomeinen van de gemeente. Hiermee draagt het onderzoek direct bij aan een domeinoverstijgende samenwerking en kijkt u als gemeente met een brede blik naar kinderen en jongeren.

Stap 1 — **Categoriseren van de begrotingsposten**

Stap 2 — **Berekening kindgerichte uitgaven**

Stap 3 — **Berekening kindgerichtheid begroting**

1. Uiteengezet in het rapport Measuring budgetary investment in children (2021) van het Spaanse UNICEF-comité. Deze methodologie gebruikte UNICEF Nederland al eerder voor het maken van een eerste analyse van kindgerichte uitgaven van de Rijksoverheid (2024).
2. Deze methodologie is niet de enige manier om de kindgerichtheid van de begroting te onderzoeken. Er bestaan ook andere benaderingen die hiervoor gebruikt kunnen worden. Gebruikt u als gemeente een andere techniek? Laat het ons weten door contact op te nemen met childfriendlycities@unicef.nl.
3. Deze taakvelden zijn leidend voor de indeling van de gemeentelijke begroting. Zie voor meer informatie Taakvelden gemeenten | Findo - Data Financiën Decentrale Overheden.

Stap 1.

Categoriseren van de begrotingsposten

In deze eerste stap categoriseert de gemeente de losse begrotingsposten naar één van de **vijf categorieën**. Dit betekent dat achter elke begrotingspost wordt genoteerd of de post categorie A, B, C, D of E is. Het schema hiernaast licht de verschillende categorieën toe en biedt enkele voorbeelden. Met deze voorbeelden is aansluiting gezocht bij de Iv3 taakvelden voor gemeenten uit 2025.

CATEGORIE	AANDEEL KINDGERICHTE UITGAVEN	VOORBEELDEN
A. Voor dit type uitgaven is de aanwezigheid van kinderen noodzakelijk. Volwassenen zijn niet de begunstigden.	100% van de uitgaven wordt toebedeeld aan kinderen.	Kinderopvang (6.1) Jongerenwerk (6.1) Leerlingenvervoer (4.3)
B. Voor dit type uitgaven is de aanwezigheid van volwassenen noodzakelijk. Kinderen hoeven niet aanwezig te zijn.	0% van de uitgaven wordt toebedeeld aan kinderen. 100% van de uitgaven wordt toebedeeld aan volwassenen.	Ouderenzorg (6.21) Erfpacht (8.2) Arbeidsparticipatie (6.5)
C. Voor dit type uitgaven is de aanwezigheid van zowel kinderen als volwassenen noodzakelijk.	Uitgaven worden toebedeeld op basis van het percentage kinderen respectievelijk volwassenen in de specifieke subgroep.	Gezinsondersteuning (6.22) Kansrijke Start (7.1) Jeugdhulp ambulant lokaal (6.751)
D. Voor dit type uitgaven is de aanwezigheid van een specifieke leeftijdsgroep (kinderen of volwassenen) niet noodzakelijk. In plaats daarvan zijn dit type uitgaven gericht op alle inwoners.	Uitgaven worden toebedeeld op basis van het percentage kinderen respectievelijk volwassenen in de relatie tot alle inwoners. Het gaat hierbij om het percentage kinderen van het totaal aantal inwoners binnen uw gemeente.	Verkeersveiligheid (2.1) Cultuurplan (5.3) Ongediertebestrijding (7.4)
E. Voor dit type uitgaven is de aanwezigheid van een specifieke leeftijdsgroep (kinderen of volwassenen) niet noodzakelijk. In plaats daarvan zijn de uitgaven gericht op een specifieke subgroep binnen de populatie.	Uitgaven worden toebedeeld op basis van het percentage kinderen respectievelijk volwassenen in de specifieke subgroep binnen de populatie.	Inburgering (6.1) Schuldhulpverlening (6.3) Resocialisatie na contact met politie of justitie (1.2)

4. Deze taakvelden zijn leidend voor de indeling van de gemeentelijke begroting. Zie voor meer informatie Taakvelden gemeenten | Findo - Data Financiën Decentrale Overheden.

Stap 2.

Berekening kindgerichte uitgaven

Aan de hand van de verschillende categorieën berekent de gemeente vervolgens per begrotingspost het aandeel **kindgerichte uitgaven**. Hoeveel geld komt kinderen per begrotingspost direct of indirect ten goede? Het totale bedrag aan kindgerichte uitgaven telt de gemeente vervolgens bij elkaar op.

Voorbeeld: Indeling van de begrotingsposten kan er als volgt uitzien:

PROGRAMMA	POST	CATEGORIE	UITGAVE	KINDGERICHTE UITGAVE
[Afdeling x]	Post 1	A/B/C/D/E	€...	€...
	Post 2	A/B/C/D/E	€...	€...
	Post 3	A/B/C/D/E	€...	€...

Ingevuld met fictieve voorbeelden:

PROGRAMMA	POST	CATEGORIE	UITGAVEN	KINDGERICHTE UITGAVEN
Sociaal domein	Ouderenzorg	B	€200.000	0% van de uitgaven wordt toebedeeld aan kinderen. Aandeel kindgerichte uitgaven = €200.000 x 0% = €0
	Gezins-ondersteuning	C	€100.000	Hoeveel inwoners maken gebruik van deze regeling? Hoeveel kinderen vallen er onder deze groep mensen? 12.000 gezinnen maken gebruik van gezins-ondersteuning. De gemeente gaat uit van 1 kind per betrokken gezin.[5] De helft van de gezinnen zijn eenoudergezinnen. Aandeel kindgerichte uitgaven = €100.000 x 40%[6] = €40.000
Cultuur, sport en recreatie	Cultuurplan	D	€300.000	Alle inwoners profiteren van deze uitgave. Van alle inwoners is 26% kind.[7] Aandeel kindgerichte uitgaven = €300.000 x 26% = €78.000
Economie, werk en onderwijs	Kinderopvang	A	€200.000	100% van de uitgaven wordt toebedeeld aan kinderen. Aandeel kindgerichte uitgaven = €200.000 x 100% = €200.000
	Schuldhulp-verlening	E	€150.000	Hoeveel inwoners maken gebruik van de regeling? Vallen er kinderen onder deze groep mensen? Zo ja, hoeveel? 75.000 inwoners maken gebruik van schuld-hulpverlening. Deze groep mensen heeft in totaal 18.000 kinderen.[8] Percentage kinderen subgroep = 18.000 / (75.000 + 18.000) = 19,3% Aandeel kindgerichte uitgaven = €150.000 x 19,3% = €28.950
				[Aantal kindgerichte uitgaven van de gehele begroting bij elkaar opgeteld]

5. Gemiddeld heeft in Nederland een gezin 1 kind, zo blijkt uit data vanuit het CBS (2024). Als de gemeente inzicht heeft in het eigen gemiddelde aantal kinderen per gezin, dan is het wenselijk dat de gemeente dit gemiddelde gebruikt in de berekening.
6. Er zijn 6.000 ouders in eenoudergezinnen en 12.000 ouders in tweeoudergezinnen, dus 18.000 volwassenen in totaal en 12.000 kinderen. 12.000 / (12.000 + 18.000) = 40%.
7. 26% is een fictief voorbeeld, vul hier het percentage kinderen in van uw gemeente.
8. Wanneer het bij de gemeente niet bekend is hoeveel kinderen (indirect) gebruik maken van een regeling, houdt dan rekening met het lokaal gemiddelde aantal kinderen per gezin. Indien de gemeente hier geen zicht op heeft, houdt dan het voorheen genoemde landelijk gemiddelde van 1 kind per gezin aan.

Stap 3.

Berekening kindgerichtheid begroting

Nadat alle begrotingsposten zijn gecategoriseerd, kan de gemeente de zogenoemde focusindex berekenen. Deze **focusindex** geeft de verhouding weer tussen het aandeel kindgerichte uitgaven en het aandeel van kinderen in de samenleving.[9] Hiermee kan de 'kindgerichtheid' van de begroting of een begrotingsonderdeel worden berekend.

$$\text{Focusindex} = \frac{\text{Kindgerichte uitgaven / Totale uitgaven}}{\text{Aandeel kinderen in de samleving}} * 100$$

De focusindex biedt een indicatie:

- Een focusindex van 100 geeft aan dat de uitgaven van de gemeente precies in verhouding staan tot het aandeel kinderen in de samenleving.
- Een focusindex onder de 100 duidt op een volwassengerichte begroting.
- Een focusindex boven de 100 duidt op een **kindgerichte begroting**.

Voorbeeld berekening focusindex

Bij elkaar opgeteld is er €2.100.000 in de gemeentelijke begroting naar kinderen gegaan. In totaal is er in de gehele begroting €8.700.000 uitgegeven. 21% van de inwoners van de gemeente is kind.

Focusindex = (2.100.000/8.700.000) / 21% = 114. De focusindex is boven de 100, dus de gemeentelijke begroting is kindgericht.

Tip: de focusindex geeft een beeld van of de financiën van een gemeente overeen komen met de gestelde ambitie. Het onderzoek biedt gemeenten met een focusindex van onder de 100 inspiratie om andere afwegingen te maken in de volgende begroting. Door als gemeente jaarlijks de kindgerichtheid van uw begroting te onderzoeken, meet u de progressie van de gemeente over de jaren heen.

9. Aan de hand van de focusindex verkrijgt de gemeente een beeld van of de financiën overeen komen met de gestelde ambities voor kinderen. De focusindex geeft geen indicatie van de kwaliteit van het beleid of het welzijn van kinderen in de gemeente en eventuele zorgvraag.